

Верховний
Суд

ОГЛЯД
судової практики
Касаційного адміністративного суду
у складі Верховного Суду
(актуальна практика)

Рішення, внесені до ЄДРСР,
за березень 2024 року

ЗМІСТ

Перелік уживаних скорочень	3
I. Справи, розглянуті судовою палатою з розгляду справ щодо податків, зборів та інших обов'язкових платежів	4
1.1. Оподаткування	4
1.1.1. Про оподаткування систематичного продажу нерухомого майна фізичною особою	4
1.1.2. Про строки для проведення та результати камеральної перевірки	5
1.1.3. Про відмову в прийманні електронних декларацій після зміни платником юридичної адреси та перехід під іншу податкову юрисдикцію	6
1.2. Митна справа	8
1.2.1. Про відшкодування витрат на митний огляд товару	8
1.2.2. Про класифікацію товарів під час митного оформлення	9
II. Справи, розглянуті судовою палатою з розгляду справ щодо захисту соціальних прав	10
2.1. Про зобов'язання органу місцевого самоврядування здійснити реєстрацію права власності на гідротехнічну споруду, яка перебуває на балансі комунального підприємства, заснованого цим органом	10
2.2. Про відсутність підстав для видачі дозволу на розробку проекту землеустрою на земельну ділянку, яка хоча б частково знаходиться в межах санітарно-захисної зони, встановленої планом зонування території населеного пункту	13
2.3. Про наслідки невиконання організатором громадських слухань обов'язку забезпечити фіксацію процесу таких слухань при оцінці впливу на довкілля	14
2.4. Про збереження дати перебування на квартирному обліку в разі переміщення особи по військовій службі, пов'язаного з переїздом до іншого гарнізону (в іншу місцевість)	16
2.5. Про закріплення меж земельних ділянок в натурі (на місцевості) межовими знаками	18
2.6. Про процедуру погодження передачі єдиного (цілісного) майнового комплексу підприємства	20
III. Справи, розглянуті судовою палатою з розгляду справ щодо виборчого процесу та референдуму, а також захисту політичних прав громадян	22
3.1. Про строк звільнення після подання працівником заяви про звільнення із займаної посади	22
3.2. Про довідку, що підтверджує участь військовослужбовця у бойових діях чи прирівняних до них заходах	24

Перелік уживаних скорочень

ГУ ДПС	– Головне управління Державної податкової служби
ДФС	– Державна фіскальна служба
Держаудитслужби	– Державна аудиторська служба України
ДП	– Державне підприємство –
КЗпП України	– Кодекс законів про працю України
Мінекономіки	– Міністерства економіки України
ТОВ	– Товариство з обмеженою відповідальністю
ПК України	– Податковий кодекс України
УКТ ЗЕД	– Український класифікатор товарів зовнішньоекономічної діяльності
ЦК України	– Цивільний кодекс України

I. Справи, розглянуті судовою палатою з розгляду справ щодо податків, зборів та інших обов'язкових платежів

1.1. Оподаткування

1.1.1. Про оподаткування систематичного продажу нерухомого майна фізичною особою

Дії платника – фізичної особи можна кваліфікувати як систематичну підприємницьку діяльність, навіть якщо в договорах не вказано її статус як підприємця

07 березня 2024 року Верховний Суд у складі колегії суддів Касаційного адміністративного суду розглянув касаційну скаргу ГУ ДПС у Сумській області на постанову Другого апеляційного адміністративного суду від 05 листопада 2023 року у справі № 480/293/20 за позовом платника до Головного управління ДПС у Сумській області про визнання протиправними та скасування податкових повідомлень-рішень, рішень про застосування штрафних санкцій.

ОБСТАВИНИ СПРАВИ

Під час невиїзної податкової перевірки суб'єкта підприємницької діяльності – платника єдиного податку 2 групи – було встановлено здійснення додаткової діяльності, яка не вказана в податковій декларації та має ознаки підприємницької. Зокрема, платник здійснив 23 продажі нерухомого майна протягом 2018 року на суму, що перевищила 1 млн грн (у договорах не було вказано статус платника як підприємця). Платник заперечував проти таких висновків та стверджував, що здійснював продаж нерухомості як фізична особа, а не як суб'єкт підприємницької діяльності.

Сумський окружний адміністративний суд рішенням від 17 листопада 2021 року відмовив у задоволенні позову. Суд першої інстанції вважав, що така діяльність підлягає кваліфікації як підприємницька, тому платник має сплачувати податки як фізична особа – підприємець.

Другий апеляційний адміністративний суд скасував рішення суду першої інстанції та задовольнив позовні вимоги. Суд уважав, що контролюючий орган не мав достатніх доказів, щоб визначити платника як фізичну особу – підприємця і застосувати відповідне оподаткування.

Верховний Суд задовольнив касаційну скаргу, скасувавши оскаржуване судове рішення та залишивши чинним рішення суду першої інстанції.

ОЦІНКА СУДУ

У податкових правовідносинах існує різниця між правовим статусом фізичної особи – підприємця та фізичної особи громадянина – платника. У здійсненні фізичною особою підприємницької діяльності ключовим є чітке розмежування, в яких відносинах вона виступає як підприємець, а в яких – як фізична особа. Фізична особа, яка набуває статус підприємця, не втрачає свого основного статусу як фізична особа, а лише набуває додаткової ознаки як підприємець. Це не обмежує права особи у здійсненні

підприємницької діяльності, а засвідчує її право на таку діяльність та відповідальність за неї.

Під категорію підприємницької діяльності підпадає діяльність фізичної особи, яка не зареєстрована суб'єктом підприємництва, але займається такою діяльністю безпосередньо самостійно, систематично і на власний ризик. Якщо основою метою платника є отримання прибутку від систематичного продажу майна, а не просто відчуження надлишкового майна, це можна вважати підприємницькою діяльністю.

Положення ПК України не суперечать Конституції України та іншим законам, оскільки не вимагають примусового набуття статусу фізичної особи – підприємця за здійснення діяльності, яка не має ознак підприємницької. Попри відсутність вимог до обов'язкової реєстрації фізичної особи як підприємця, законодавство встановлює обов'язки з урахуванням обсягів та форм здійснюваної діяльності.

Дії платника з продажу 23 будинків протягом року на суму, що перевищила 1 млн грн, необхідно кваліфікувати як систематичну підприємницьку діяльність, навіть якщо в договорах не вказано статус як підприємця.

Детальніше з текстом постанови Верховного Суду від 07 березня 2024 року у справі № 480/293/20 можна ознайомитися за посиланням: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/117514461>.

1.1.2. Про строки для проведення та результати камеральної перевірки

Камеральну перевірку податкової декларації або уточнюючого розрахунку проводять протягом 30 календарних днів, що настають за останнім днем граничного строку їх подання, а якщо такі документи були надані пізніше, – за днем їх фактичного подання. Така перевірка є обов'язковою не лише щодо арифметичних помилок, а й логічного зв'язку та узгодженості показників поточного періоду з показниками попередніх періодів, які не було враховано. Відсутність або неправильне відображення окремих показників у податкових деклараціях не можна розглядати як арифметичну помилку, оскільки такі питання не охоплено камеральною перевіркою «з інших питань»

15 березня 2024 року Верховний Суд у складі колегії суддів Касаційного адміністративного суду розглянув касаційну скаргу ГУ ДПС у Київській області на рішення Київського окружного адміністративного суду від 25 липня 2022 року та постанову Шостого апеляційного адміністративного суду від 26 квітня 2023 року у справі № 320/4840/22 за позовом ТОВ «Гранд Девелопмент» до ГУ ДПС у Київській області про визнання протиправними та скасування податкових повідомлень-рішень.

ОБСТАВИНИ СПРАВИ

Платник своєчасно та належним чином виправив помилки у своїй податковій звітності до проведення перевірки. Контрольний орган провів камеральну перевірку задекларованих даних, в результаті якої було виявлено порушення в поданій податковій звітності та прийнято податкові повідомлення-рішення про збільшення грошових зобов'язань з податку на прибуток та зменшення суми від'ємного значення об'єкта

оподаткування. Платник стверджував, що камеральну перевірку було проведено з порушенням тридцятиденного строку, встановленого пунктом 76.3 статті 76 Податкового кодексу України, що може бути підставою для визнання перевірки недійсною або неприпустимою.

Київський окружний адміністративний суд рішенням, залишеним без змін постановою Шостого апеляційного адміністративного суду, задовольнив позов. Суди попередніх інстанцій дійшли висновку, що виявлені під час перевірки порушення стосувалися лише правильності оформлення податкової звітності (не стосуються своєчасності ані сплати узгоджених податкових зобов'язань, ані реєстрації податкових накладних), що не можна вважати «іншими питаннями» за змістом абзацу другого пункту 76.3 статті 76 Податкового кодексу України. На переконання судів, перевірку було здійснено за межами встановленого законом строку, з порушенням установлених процедурних вимог.

Верховний Суд залишив касаційну скаргу без задоволення, а оскаржувані судові рішення – без змін.

ОЦІНКА СУДУ

З урахуванням положень пункту 76.3 статті 76 ПК України встановлено такі строки для проведення контрольним органом камеральної перевірки за її предметом: 1) камеральна перевірка податкової декларації або уточнюючого розрахунку – протягом 30 календарних днів, що настають за останнім днем граничного строку їх подання, а якщо такі документи були надані пізніше, – за днем їх фактичного подання; 2) камеральна перевірка з інших питань – з урахуванням строків давності, визначених статтею 102 цього Кодексу.

За змістом статті 76 ПК України камеральна перевірка, яку проводять упродовж 30 календарних днів, є обов'язковою і стосується всієї податкової звітності суцільним порядком на предмет арифметичного, методологічного та/або логічного зв'язку, узгодженості відповідних показників поточного періоду, їх зіставлення з показниками попередніх періодів (не лише щодо арифметичних помилок, а й логічного зв'язку та узгодженості показників поточного періоду з показниками попередніх періодів, які не було враховано). Відсутність або неправильне відображення окремих показників у податкових деклараціях не можна розглядати як арифметичну помилку, оскільки такі питання не охоплено камеральною перевіркою «з інших питань».

Детальніше з текстом постанови Верховного Суду від 15 березня 2024 року у справі № 320/4840/22 можна ознайомитися за посиланням: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/117694716>.

1.1.3. Про відмову в прийманні електронних декларацій після зміни платником юридичної адреси та перехід під іншу податкову юрисдикцію

Розірвання договору про визнання електронних документів контрольним органом в односторонньому порядку внаслідок зміни адреси платника та перехід під іншу податкову юрисдикцію, а також своєчасне укладення нового договору з іншим податковим органом указує на відсутність підстав для відмови в реєстрації поданих

податкових декларацій за період, який припадав на перебування платника за попереднім місцем реєстрації

20 березня 2024 року Верховний Суд у складі колегії суддів Касаційного адміністративного суду розглянув касаційну скаргу Білоцерківської об'єднаної державної податкової інспекції ГУ ДФС у Київській області на постанову Житомирського окружного адміністративного суду від 28 вересня 2017 року та постанову Житомирського апеляційного адміністративного суду від 01 березня 2018 року у справі № 806/1559/17 за позовом Товариства з обмеженою відповідальністю «Землепром» до Державної фіскальної служби України, Білоцерківської об'єднаної державної податкової інспекції ГУ ДФС у Київській області, за участі Житомирської об'єднаної державної податкової інспекції ГУ ДФС у Житомирській області як третьої особи, про визнання дій протиправними, зобов'язання вчинити дії.

ОБСТАВИНИ СПРАВИ

Платник змінив свою юридичну адресу та перейшов під іншу податкову юрисдикцію (до Житомирської об'єднаної державної податкової інспекції). Після зміни адреси платник, на виконання свого податкового обов'язку, подав електронні декларації до контрольного органу (Білоцерківської об'єднаної державної податкової інспекції), де перебував на обліку до зміни адреси, але отримав повідомлення про відмову в прийманні електронних податкових декларацій, з огляду на припинення дії договору про визнання електронних документів внаслідок зміни місцезнаходження. Податковий орган односторонньо розірвав договір про визнання електронних документів через порушення платником умов договору про визнання електронних документів та неможливість подання звітності до Білоцерківської об'єднаної державної податкової інспекції з моменту зміни місцезнаходження платника. Платник потрактував ці дії контрольного органу такими, що суперечать вимогам чинного законодавства.

Житомирський окружний адміністративний суд постановою, залишеною без змін постановою Житомирського апеляційного адміністративного суду, задовольнив позов. Суди попередніх інстанцій дійшли висновку, що контрольний орган не мав правових підстав для розірвання договору про визнання електронних документів в односторонньому порядку. Тому суди визнали протиправною відмову в прийнятті податкових декларацій та зобов'язали вважати податкові декларації прийнятими та зареєстрованими протягом оперативного дня, коли їх було направлено.

Верховний Суд залишив касаційну скаргу без задоволення, а оскаржувані судові рішення – без змін.

ОЦІНКА СУДУ

Платники мають право подавати декларацію в електронний спосіб, з дотриманням всіх законних вимог до електронного документообігу та електронного підпису. Відмова в прийнятті податкової декларації можлива лише за визначених законом обставин, наприклад, з огляду на недостовірність інформації в декларації або порушення вимог заповнення. Однією з основних підстав для відмови у прийнятті такої декларації є недійсність електронного підпису платника.

Якщо в установленому законодавством порядку буде встановлено факт неправомірної відмови контрольним органом / посадовою особою у прийнятті податкової декларації, остання вважається прийнятою в день її фактичного отримання контрольним органом (пункт 49.13 статті 49 ПК України).

Пункт 49.4 статті 49 цього Кодексу забороняє одностороннє розірвання договору про визнання електронних документів контрольним органом.

Розірвання договору про визнання електронних документів контрольним органом в односторонньому порядку внаслідок зміни адреси платника та перехід під іншу податкову юрисдикцію, а також своєчасне укладення нового договору з іншим податковим органом, – указує на відсутність підстав для відмови в реєстрації поданих податкових декларацій за період, який припадав на перебування платника за попереднім місцем реєстрації.

Детальніше з текстом постанови Верховного Суду від 20 березня 2024 року у справі № 806/1559/17 можна ознайомитися за посиланням: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/117858738>.

1.2. Митна справа

1.2.1. Про відшкодування витрат на митний огляд товару

Витрати на проведення митного огляду товару має відшкодувати орган, який ініціював цей огляд

13 березня 2024 року Верховний Суд у складі колегії суддів Касаційного адміністративного суду розглянув касаційну скаргу Одеської митниці ДФС на рішення Київського окружного адміністративного суду від 01 березня 2018 року та постанову Київського апеляційного адміністративного суду від 16 серпня 2018 року у справі № 810/4338/17 за позовом ТОВ «Торговий дім „Салді Сервіс“» до Одеської митниці ДФС про визнання протиправною бездіяльності та зобов'язання вчинити дії.

ОБСТАВИНИ СПРАВИ

Платник уважав, що витрати у зв'язку з митним оглядом має компенсувати митний орган, оскільки товар було оглянуто на митній території. Митниця стверджувала, що діяла відповідно до закону і митний огляд було проведено на території портового терміналу, за який відповідає портовий оператор, з яким митний орган не має договірних відносин. Суть спору стосувалася визначення суб'єкта відшкодування витрат на проведення операцій з митного огляду товару, заявленого до митного оформлення за попередньою митною декларацією.

Київський окружний адміністративний суд рішенням, залишеним без змін постановою Київського апеляційного адміністративного суду, задовольнив позов. Суди попередніх інстанцій дійшли висновку, що митний орган не довів законність своїх дій у відмові відшкодувати витрати, понесені під час митного огляду товару. На переконання судів, митний орган, як ініціатор огляду, має нести витрати на проведення цієї операції.

Верховний Суд залишив касаційну скаргу без задоволення, а оскаржувані судові рішення – без змін.

ОЦІНКА СУДУ

Згідно з Митним кодексом України, витрати на митний огляд товарів має відшкодувати орган, який ініціює цей огляд або на підставі інформації, що призвела до проведення такого огляду (статті 320, 325, 338).

Якщо в результаті огляду товару не виявлено фактів порушення законодавства, витрати на проведення операцій з огляду відшкодовує орган, з ініціативи якого було проведено огляд (згідно з абзацом другим пункту 13 «Порядку переміщення товарів у пунктах пропуску через державний кордон, що розташовані на території морських портів України, під час контейнерних перевезень у прямому змішаному сполученні», затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 02 квітня 2009 року № 320). Якщо митниця була ініціатором огляду і в результаті огляду товару не виявлено фактів порушення законодавства, то платник мав законне право очікувати відшкодування понесених витрат у зв'язку з митним оглядом.

Детальніше з текстом постанови Верховного Суду від 13 березня 2024 року у справі № 810/4338/17 можна ознайомитися за посиланням: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/117633015>.

1.2.2. Про класифікацію товарів під час митного оформлення

Сертифікат про походження товару є дійсним способом підтвердження країни походження товару. Митні органи мають право самостійно класифікувати товар у разі виявлення порушень правил класифікації та приймати рішення, які є обов'язковими, але можуть бути оскаржені

20 березня 2024 року Верховний Суд у складі колегії суддів Касаційного адміністративного суду розглянув касаційну скаргу Головного управління ДФС у Хмельницькій області на постанову Хмельницького окружного адміністративного суду від 13 листопада 2017 року та постанову Вінницького апеляційного адміністративного суду від 20 березня 2018 року у справі № 822/2718/17 за позовом Приватної виробничо-комерційної фірми «Бджілка» до Головного управління ДФС у Хмельницькій області про визнання протиправними та скасування податкових повідомлень-рішень.

ОБСТАВИНИ СПРАВИ

Визначальні характеристики товару згідно з функціональними особливостями включали гладку поверхню під абразивним покриттям без різальних зубів, пазів, борозен, що зберігають свою сутність і спосіб застосування навіть після включення в них абразивного матеріалу. Контрольний орган провів перевірку дотримання вимог законодавства щодо державної митної справи та склав акт, у якому зазначив про порушення правил і вимог законодавства в контексті визначення бази оподаткування, своєчасності та повноти нарахування, сплати митних платежів, а також обґрунтованості надання пільг і звільнень від оподаткування. У процесі перевірки було виявлено недоліки в класифікації товарів згідно з УКТ ЗЕД під час митного оформлення

щодо встановлення країни походження товарів на підставі наданих документів (невідповідність кодам «8207 90 10 00» та «8207 90 91 00» у зв'язку з гладкою поверхнею товару та відповідність класифікації за кодом «6804 21 00 00»). Декларант стверджував про помилковість висновків акта перевірки та протиправність оскаржуваних податкових повідомлень-рішень, а також заперечив необхідність визначення країни походження товару, оскільки сертифікат походження не оформлюється, якщо для товарів не діє антидемпінгове мито.

Хмельницький окружний адміністративний суд постановою, залишеною без змін постановою Вінницького апеляційного адміністративного суду, задовольнив позов. Суди попередніх інстанцій встановили, що надані документи були достатніми для визначення країни походження товарів. Суди дійшли висновку про необґрунтованість висновку контрольного органу щодо класифікації товарів, оскільки описані інструменти відповідають характеристикам товарної позиції 8207 (на робочу поверхню інструментів нанесено абразивне покриття з алмазів для підвищення міцності). Наведене було підтверджено інвойсом та експертним висновком Хмельницької торгово-промислової палати.

Верховний Суд залишив касаційну скаргу без задоволення, а оскаржувані судові рішення – без змін.

ОЦІНКА СУДУ

Згідно з Митним кодексом України країну походження товару підтверджують спеціальними документами, такими як: сертифікат про походження товару, засвідчена декларація про походження товару, декларація про походження товару, сертифікат про регіональне найменування товару.

Обов'язок визначення коду класифікації товару покладено на декларанта, але органи доходів і зборів мають право самостійно класифікувати товар у разі виявлення порушень правил класифікації під час митного оформлення. Рішення органів доходів і зборів щодо класифікації товару є обов'язковими, але можуть бути оскаржені в установленому порядку.

Детальніше з текстом постанови Верховного Суду від 20 березня 2024 року у справі № 822/2718/17 можна ознайомитися за посиланням: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/117858782>.

II. Справи, розглянуті судовою палатою з розгляду справ щодо захисту соціальних прав

2.1. Про зобов'язання органу місцевого самоврядування здійснити реєстрацію права власності на гідротехнічну споруду, яка перебуває на балансі комунального підприємства, заснованого цим органом

Гідротехнічні споруди не можуть мати юридичний статус безхазяйної речі, перебуваючи на балансі комунального підприємства, заснованого міською радою. У цьому виражаються інтереси держави у сфері контролю за охороною майна територіальної громади, реалізації нагляду за безпечною та надійною експлуатацією

інженерної водозахисної споруди, призначеної для захисту територій від затоплення, фінансування та контролю видатків державного бюджету на обслуговування.

05 березня 2024 року Верховний Суд у складі колегії суддів Касаційного адміністративного суду розглянув касаційну скаргу Івано-Франківської міської ради на рішення Івано-Франківського окружного адміністративного суду від 14 листопада 2022 року та постанову Восьмого апеляційного адміністративного суду від 22 лютого 2023 року у справі № 300/3657/22 за позовом керівника Окружної прокуратури міста Івано-Франківська до Івано-Франківської міської ради про визнання протиправною бездіяльності щодо невчинення дій, спрямованих на проведення державної реєстрації права власності на гідротехнічну споруду (дамбу).

ОБСТАВИНИ СПРАВИ

На балансі комунального підприємства Івано-Франківської міської ради перебуває гідротехнічна споруда (дамба), реєстрація права власності територіальної громади на яку відповідачем не здійснювалася. Прокурор вважав, що оскільки гідротехнічна споруда відповідає ознакам нерухомого майна, визначеним частиною першою статті 181 ЦК України то вона підлягає державній реєстрації речових прав відповідно статті 4 Закону України від 1 липня 2004 року № 1952-IV «Про державну реєстрацію речових прав на нерухоме майно та їх обтяжень» (далі – Закон № 1952-IV), а відсутність зареєстрованого за відповідачем права власності на дамбу порушує інтереси держави. Міська рада вказала, що статтями 25, 26 Закону України від 21 травня 1997 року № 280/97-ВР «Про місцеве самоврядування» не передбачено обов'язку органу місцевого самоврядування реєструвати право власності на комунальне майно.

Рішенням окружного адміністративного суду, залишеним без змін постановою апеляційного адміністративного суду, позов задоволено. Суди першої та апеляційної інстанцій виходили з того, що міська рада є органом, уповноваженим здійснювати управління комунальним майном територіальної громади, на території якої розташована гідротехнічна споруда. Незалежно від того чи є дамба гідротехнічною чи інженерною спорудою, вона є спорудою, призначеною для використання водних ресурсів, для боротьби з шкідливим впливом вод, захистом земель від водної та вітрової ерозії, інших негативних процесів, нерозривно пов'язаною із землею та її переміщення в інше місце може призвести до надзвичайних ситуацій техногенного і природного характеру.

Верховний Суд залишив касаційну скаргу без задоволення, а рішення судів попередніх інстанцій – без змін.

ОЦІНКА СУДУ

Ключовим у цій справі є питання належності гідротехнічної споруди (дамби) до об'єктів, на які поширюється режим нерухомої речі, у розумінні статті 181 ЦК України, речові права на які підлягають державній реєстрації відповідно до Закону № 1952-IV.

Проаналізувавши положення Державного класифікатору будівель та споруд ДК 018-2000, затвердженого наказом Державного комітету України

по стандартизації, метрології та сертифікації від 17 серпня 2000 № 507, Класифікатору будівель і споруд НК 018:2023, затвердженому наказом Міністерства економіки України від 16 травня 2023 року № 3573 Додатку А до ДБН В.2.4-3:2010 Гідротехнічні, енергетичні та меліоративні системи і споруди, підземні гірничі виробки. Гідротехнічні споруди. Основні положення, Суд зазначив, що термін «гідротехнічна споруда» пов'язаний з конкретним функціональним об'єктом (конструкцією), є узагальнюючою назвою споруд, що використовуються на водних ресурсах, основним же є термін «споруда».

У свою чергу, дамба є видом гідротехнічних та інженерних споруд, не належить до будівель та приміщень, проте за інженерним задумом розміщується на земельній ділянці, призначена для спеціальних технічних функцій, пов'язаних з використанням водних ресурсів, зокрема для запобігання шкідливій дії вод. Переміщення такої споруди призводить до втрати її призначення.

Частиною першою статті 5 Закону № 1952-IV визначається необхідність державної реєстрації споруд, а також їх окремих частин. Виключенням є споруди, що є приналежністю головної речі, або складовою частиною речі, перелічені у частині четвертій статті 5 Закону № 1952-IV, зокрема магістральні та промислові трубопроводи (у тому числі газорозподільні мережі), автомобільні дороги, електричні мережі, магістральні теплові мережі, мережі зв'язку, залізничні колії, крім меліоративних мереж, складових частин меліоративної мережі.

Як інженерна (гідротехнічна) споруда, дамба не є частиною чи приналежністю головної речі, не включена до переліку споруд, передбачених частиною четвертою статті 5 Закону № 1952-IV, тому суди попередніх інстанцій дійшли обґрунтованого висновку, що дамба належить до нерухомого майна, щодо якого має проводитися державна реєстрація прав.

Крім цього, відповідний орган місцевого самоврядування уповноважений визначати юридичну долю об'єктів, що розташовані на земельних ділянках комунальної власності. Відповідач не здійснив юридично значимих дій щодо оформлення права власності на гідротехнічну споруду, яка, за відсутності реєстрації у Державному реєстрі речових прав, у розумінні закону фактично залишається безхазяйним майном.

Суд звернув увагу на те, що відповідно до статті 13 Конституції України, частини четвертої статті 319 ЦК України власність зобов'язує. Гідротехнічні споруди не можуть мати юридичний статус безхазяйної речі, перебуваючи на балансі комунального підприємства, заснованого міською радою. У цьому виражаються інтереси держави у сфері контролю за охороною майна територіальної громади, реалізації нагляду за безпечною та надійною експлуатацією інженерної водозахисної споруди, призначеної для захисту територій від затоплення, фінансування та контролю видатків державного бюджету на обслуговування.

Детальніше з текстом постанови Верховного Суду від 05 березня 2024 року № 300/3657/22 можна ознайомитися за посиланням: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/117451257>.

2.2. Про відсутність підстав для видачі дозволу на розробку проекту землеустрою на земельну ділянку, яка хоча б частково знаходиться в межах санітарно-захисної зони, встановленої планом зонування території населеного пункту

Земельна ділянка у певних межах є окремим об'єктом права з єдиним правовим режимом. На земельну ділянку, яка хоча б частково знаходиться в межах санітарно-захисної зони, встановленої планом зонування території населеного пункту, не може бути наданий дозвіл на розробку проекту землеустрою щодо відведення цієї земельної ділянки у власність.

13 березня 2024 року Верховний Суд у складі колегії суддів Касаційного адміністративного суду розглянув касаційну скаргу особи на постанову Шостого апеляційного адміністративного суду від 22 листопада 2022 року у справі № 320/1230/22 за позовом особи до Петрівської сільської ради Вишгородського району Київської області про визнання протиправним та скасувати рішення відповідача про відмову в наданні дозволу на розроблення проекту землеустрою щодо відведення у власність земельної ділянки.

ОБСТАВИНИ СПРАВИ

Позивач звернувся до голови Петрівської сільської ради з заявою-клопотанням про надання дозволу на розробку проекту землеустрою, у якому просив надати дозвіл на розробку проекту землеустрою щодо відведення земельної ділянки у власність (цільове призначення - для індивідуального дачного будівництва). Рішенням відповідача відмовлено особі в наданні вказаного дозволу, у зв'язку з невідповідністю місця розташування об'єкта вимогам містобудівної документації села, оскільки земельна ділянка частково знаходиться в зоні житлової забудови, що знаходиться в санітарно-захисній зоні.

Окружний адміністративний суд задовольнив позов, виходячи з того, що позивач надав підтвердження, що відповідно до генерального плану села земельна ділянка на території села Старі Петрівці Петрівської сільської ради, віднесена до земель садибної забудови.

Апеляційний адміністративний суд скасував рішення окружного адміністративного суду, ухвалив нове рішення про відмову у задоволенні позову. Суд апеляційної інстанції взяв до уваги, що місце розташування земельної ділянки, яку має намір одержати позивач, не відповідає вимогам містобудівної документації, а саме земельна ділянка знаходиться в санітарно-захисній зоні.

Верховний Суд залишив касаційну скаргу без задоволення, а рішення суду апеляційної інстанції без змін.

ОЦІНКА СУДУ

Верховний Суд зазначив, що згідно з частиною сьомою статті 118 Земельного Кодексу України підставою відмови у наданні дозволу може бути, зокрема, невідповідність місця розташування об'єкта вимогам генеральних планів населених пунктів та іншої містобудівної документації затверджених у встановленому законом порядку.

Місце розташування земельної ділянки, яку має намір одержати позивач, не відповідає вимогам містобудівної документації, а саме, згідно з планом зонування території села, земельна ділянка знаходиться в санітарно-захисній зоні, а тому відповідач мав законні підстави для прийняття рішення про відмову у наданні дозволу на розробку проекту землеустрою щодо відведення цієї земельної ділянки у власність.

Погоджуючись з позицією суду апеляційної інстанції та відхиливши посилання позивача на те, що бажана до відведення земельна ділянка лише частково знаходиться в межах санітарно-захисної зони, встановленої планом зонування території села, а також доводи позивача про те, що законодавство встановлює заборону лише на будівництво житлових об'єктів в межах санітарно-захисної зони, а не заборону на надання дозволу на розробку проекту землеустрою та відведення у власність земельних ділянок, адже місце розташування земельної ділянки, яку має намір одержати позивач, не відповідає вимогам містобудівної документації, Верховний Суд наголосив, що земельна ділянка у певних межах є окремим об'єктом права з єдиним правовим режимом.

Застосовуючи частину другу статті 114, частину сьому статті 118 Земельного кодексу України в контексті обставин цієї справи, Суд дійшов висновку про наявність підстав для відмови у наданні дозволу на розробку проекту землеустрою щодо відведення у власність земельної ділянки, якщо вона хоча б частково знаходиться у межах санітарно-захисної зони.

Детальніше з текстом постанови Верховного Суду від 13 березня 2024 року у справі № 320/1230/22 можна ознайомитися за посиланням: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/117663863>

2.3. Про наслідки невиконання організатором громадських слухань обов'язку забезпечити фіксацію процесу таких слухань при оцінці впливу на довкілля

Організатор громадських слухань зобов'язаний забезпечити або аудіозапис, або відеозапис процесу громадських слухань, або обидва засоби фіксації одночасно. Однак реальне виконання такого обов'язку є можливим під час слухання. Відсутність такого запису не є самостійною підставою для скасування висновку з оцінки впливу на довкілля, має бути оцінено обставини нездійснення такого запису.

11 березня 2024 року Верховний Суд у складі колегії суддів Касаційного адміністративного суду розглянув касаційні скарги Приватного акціонерного товариства «Укргазвидобуток» та Міністерства захисту довкілля та природних ресурсів України на постанову Другого апеляційного адміністративного суду від 02 вересня 2021 року у справі № 520/13738/19 за позовом особи до Міністерства захисту довкілля та природних ресурсів України, треті особи: Приватне акціонерне товариство «Укргазвидобуток», Мерефянська міська рада, Департамент захисту довкілля та природокористування Харківської обласної державної адміністрації, про визнання протиправним та скасування висновку з оцінки впливу на довкілля.

ОБСТАВИНИ СПРАВИ

Відповідач, проаналізувавши інформацію, надану у звіті з оцінки впливу на довкілля, та інформацію, отриману під час громадського обговорення, прийняв рішення про видачу ПрАТ «Укргазвидобуток» висновку з оцінки впливу на довкілля планованої діяльності з «Видобування та облаштування Острове́рхівського газоконденсатного родовища (ГКР) з метою розвідки і видобутку вуглеводнів» (далі - Висновок). Обґрунтовуючи підстави звернення до суду позивач, зокрема, зазначив, що при складанні оскаржуваного Висновку, відповідач не забезпечив аудіозапис або відеозапис процесу громадських слухань, що є порушенням пунктів 7, 12 Порядку проведення громадських слухань у процесі оцінки впливу на довкілля, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 13 грудня 2017 року № 989 (далі – Порядок № 989).

Рішенням окружного адміністративного суду позов залишено без задоволення. Відмовляючи в задоволенні позову, суд першої інстанції виходив з того, що підстав для скасування Висновку не встановлено.

Постановою апеляційного адміністративного суду скасовано рішення суду першої інстанції та задоволено позов. Суд апеляційної інстанції дійшов висновку, що у вказаному в протоколі приміщенні, де були призначені громадські слухання щодо облаштування Острове́рхівського ГКР такі слухання не проводилися. Відповідно, вимоги, передбачені пунктом 13 Порядку № 989, не дотримано, що згідно з пунктом 10 Порядку № 989 є підставою для визнання громадських слухань такими, що не відбулися.

Верховний Суд касаційні скарги задовольнив частково, змінив постанову суду апеляційної інстанції в частині мотивів задоволення позову, а в іншій частині залишив без змін.

ОЦІНКА СУДУ

Верховний Суд зазначив, що Порядок № 989 не передбачає дискреційних повноважень організатора проводити чи не проводити аудіо чи відеофіксацію ходу громадських слухань. Наявність інформації щодо проведення такої фіксації є обов'язковим додатком до відповідних протоколів, оскільки відповідно до Порядку вони є їх невід'ємною частиною.

Організатор громадських слухань зобов'язаний забезпечити або аудіозапис, або відеозапис процесу громадських слухань, або обидва засоби фіксації одночасно. Однак реальне виконання такого обов'язку є можливим під час слухання.

Відсутність такого запису не є самостійною підставою для скасування висновку з оцінки впливу на довкілля, має бути оцінено обставини нездійснення такого запису.

В цій справі громадські слухання фактично не відбулися з огляду на встановлені судом апеляційної інстанції обставини, а саме - дії громадськості, які не допустили організаторів до проведення слухань. Організатори фактично не могли виконати обов'язок щодо проведення аудіо-чи відеофіксації з незалежних від них обставин, а саме через протиправні дії представників громадськості.

На уповноважений орган та організатора покладаються обов'язки проведення належним чином громадських слухань, зокрема, забезпечення порядку шляхом залучення правоохоронних органів.

У справі, що розглядається, уповноважений орган та організатор не виконали покладених на них обов'язків, не організували належним чином проведення резонансних слухань, у зв'язку з чим представники громадськості змогли перешкодити проведенню слухань. Через ці обставини слухання не відбулися.

Неврахування чи неналежне врахування результатів участі громадськості, зокрема й через те, що громадські слухання не відбулися фактично, є підставами для скасування висновку з оцінки впливу на довкілля та рішення про провадження планованої діяльності в судовому порядку.

При цьому Суд не погодився з мотивами задоволення позову, наведеними судом апеляційної інстанції. Непроведення аудіо чи відеофіксації не свідчить про те, що громадські слухання не відбулися, і не є підставою визнання протиправним та скасування Висновку. Такою підставою є те, що громадські слухання не відбулися фактично через їх блокування та недопуск учасників до зали, де мали відбутися такі слухання.

Детальніше з текстом постанови Верховного Суду від 11 березня 2024 року у справі № 520/13738/19 можна ознайомитися за посиланням: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/117565466>

2.4. Про збереження дати перебування на квартирному обліку в разі переміщення особи по військовій службі, пов'язаного з переїздом до іншого гарнізону (в іншу місцевість)

Військовослужбовець не може позбавлятися житлових прав, через те, що у майбутньому буде прийнято нормативно - правовий акт, який змінить правовідносини пов'язані з перебуванням на квартирному обліку та обмежить його право в зв'язку з відсутністю реєстрації за новим місцем служби.

20 березня 2024 року Верховний Суд у складі колегії суддів Касаційного адміністративного суду розглянув касаційну скаргу особи на рішення Львівського окружного адміністративного суду від 06 серпня 2020 року та постанову Восьмого апеляційного адміністративного суду від 25 травня 2021 року у справі № 380/916/20 за позовом особи до Військово-медичного клінічного центру Західного регіону, третя особа, яка не заявляє самостійних вимог на предмет спору на стороні відповідача - Квартирно-експлуатаційної служби м. Львова, про визнання протиправним рішення житлової комісії про зміну дати зарахування на квартирний облік позивача.

ОБСТАВИНИ СПРАВИ

Відповідно до витягу з засідання житлової комісії військової частини від 05 жовтня 1995 року позивач зареєстрований в книзі реєстрації рапортів про прийняття на квартирний облік про зарахування в списки на першочергове одержання житла. Житлова комісія 17 квітня 2019 року за результатами перевірки

квартирної облікової справи позивача прийняла рішення про зміну дати зарахування на квартирний облік позивача з 05 жовтня 1995 року на 10 квітня 2008 року. Підставою зміни дати зарахування позивача на квартирний облік стала зміна місця служби та реєстрації, оскільки в деяких місцях проходження служби (у період 2001-2008 років) реєстрація не змінювалася, були допущені порушення правил зарахування позивача на квартирний облік у Яворівському та Володимир-Волинському гарнізонах.

Рішенням окружного адміністративного суду, залишене без змін постановою апеляційного адміністративного суду, у задоволенні позову відмовлено. Суди попередніх інстанцій дійшли висновку, що позивач порушив пункт 15 Правил обліку громадян, які потребують поліпшення житлових умов, і надання їм жилих приміщень Українській РСР, затверджених постановою Ради Міністрів УРСР і Укрпрофради від 1 грудня 1984 року № 470, не змінивши реєстрацію та ставши на квартирний облік у Яворівському та Володимир-Волинському гарнізонах та на спірні правовідносини розповсюджуються положення Інструкції з організації забезпечення військовослужбовців Збройних Сил України та членів їх сімей жилими приміщеннями, затвердженої наказом Міністерства оборони України від 31 липня 2018 року № 380 (далі – Інструкція № 380).

Верховний Суд касаційну скаргу задовольнив частково, скасував рішення судів попередніх інстанцій в частині відмови у задоволенні позовної вимоги про визнання протиправним та скасування рішення житлової комісії відповідача в частині зміни дати зарахування на квартирний облік, ухваливши в цій частині нове рішення про задоволення позовної вимоги, а в іншій частині залишив без змін.

ОЦІНКА СУДУ

Верховний Суд зазначив, що спірні правовідносини стосуються проходження військової служби позивачем саме у період з 2001 року по 2008 рік. Для правильного вирішення спору необхідно встановити, за якої умови зараховувався попередній час перебування військовослужбовця на квартирному обліку (в списках осіб, що користуються правом першочергового і позачергового отримання жилих приміщень) при переміщенні військовослужбовця по службі в інший гарнізон.

Суди встановили, що на облік позивач ставав щоразу при переміщенні по службі за місцем роботи.

Колегія суддів Верховного Суду зауважила, що такі дії позивача відповідають нормам статті 37 Житлового Кодексу Української РСР.

Питання щодо законності підстав для зазначення датою зарахування на квартирний облік позивача 05 жовтня 1995 року, під час його переміщення на нове місце служби у відповідних житлових комісій військових частин не виникало. Документи, які б засвідчували повідомлення позивача про необхідність змінити місце реєстрації, матеріали справи також не містять.

Інструкція № 380 набрала чинності лише у 2018 році та прийнята відповідно до Порядку забезпечення військовослужбовців та членів їх сімей житловими приміщеннями, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 03 серпня

2006 року № 1081, який не передбачає для збереження попереднього часу перебування на обліку при переміщенні військовослужбовця такої умови, як реєстрація нового місця проживання не пізніше шести місяців після прибуття до нового місця проходження військової служби.

Верховний Суд дійшов висновку, що застосування до правовідносин, які виникли у продовж 2001 - 2008 років положень Інструкції № 380 призводить до порушення житлових прав позивача, а саме щодо рівності в черговості забезпечення житлом або грошової компенсації військовослужбовців, які проходять службу, не змінюючи місця служби, та військовослужбовців, які внаслідок переміщення до іншого місця служби, втрачають при цьому час квартирного обліку за попереднім місцем служби.

Позивач не може позбавлятися прав, через те, що у майбутньому буде прийнято нормативно - правовий акт, який змінить правовідносини пов'язані з перебуванням на квартирному обліку та обмежить його право, в зв'язку з відсутністю реєстрації за новим місцем служби.

Детальніше з текстом постанови Верховного Суду від 20 березня 2024 року № 380/916/20 можна ознайомитися за посиланням: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/117799279>.

2.5. Про закріплення меж земельних ділянок в натурі (на місцевості) межовими знаками

Вимоги щодо відстані між межовими знаками не більше 200 м застосовуються лише у разі фактичного встановлення межових знаків. При цьому, фактичне встановлення межових знаків не здійснюється у разі, якщо межі земельних ділянок в натурі (на місцевості) збігаються з природними та штучними лінійними спорудами і рубежами (річками, струмками, каналами, лісосмугами, шляхами, шляховими спорудами, парканами, огорожами, фасадами будівель та іншими лінійними спорудами і рубежами тощо).

20 березня 2024 року Верховний Суд у складі колегії суддів Касаційного адміністративного суду розглянув касаційну скаргу особи на рішення Черкаського окружного адміністративного суду від 01 жовтня 2020 року та постанову Шостого апеляційного адміністративного суду від 01 лютого 2021 року у справі № 580/3029/20 за позовом особи до державного кадастрового реєстратора управління Держгеокадастру у Смілянському районі та м. Сміла Головного управління Держгеокадастру у Черкаській області, третя особа, яка не заявляє самостійних вимог на предмет спору на стороні відповідача ДП «Смілянське лісове господарство» про визнання неправомірними дій щодо державної реєстрації земельних ділянок та скасування державної реєстрації земельних ділянок і зобов'язання внести запис до поземельної книги про припинення державної реєстрації земельних ділянок.

ОБСТАВИНИ СПРАВИ

Відповідач здійснив державну реєстрацію двох земельних ділянок за користувачем (державним підприємством). Позивач зазначив, що вказана реєстрація здійснена з порушенням вимог пункту 3.4 Інструкції про встановлення (відновлення) меж земельних ділянок в натурі (на місцевості) та їх закріплення межовими знаками, затвердженої наказом Державного комітету України із земельних ресурсів від 18 травня 2010 року № 376 (далі – Інструкція № 376), оскільки у технічній документації із землеустрою щодо встановлення (відновлення) меж земельних ділянок передбачено встановлення деяких межових знаків у поворотних точках меж земельних ділянок рідше ніж через 200 м.

Рішенням окружного адміністративного суду, залишеним без змін постановою апеляційного адміністративного суду, у задоволенні позову відмовлено. Суди попередніх інстанцій дійшли висновку, що державна реєстрація земельних ділянок здійснена відповідачем на законних підставах, у відповідності до вимог чинного законодавства.

Верховний Суд залишив касаційну скаргу без задоволення, а рішення судів попередніх інстанцій – без змін.

ОЦІНКА СУДУ

Вимоги щодо відстані між межовими знаками не більше 200 м застосовуються лише у разі фактичного встановлення межових знаків. При цьому, фактичне встановлення межових знаків не здійснюється у разі, якщо межі земельних ділянок в натурі (на місцевості) збігаються з природними та штучними лінійними спорудами і рубежами (річками, струмками, каналами, лісосмугами, шляхами, шляховими спорудами, парканами, огорожами, фасадами будівель та іншими лінійними спорудами і рубежами тощо).

Суди попередніх інстанцій встановили, що згідно з пояснювальною запискою до технічної документації із землеустрою межі земельних ділянок в натурі (на місцевості) збігаються з природними та штучними лінійними спорудами і рубежами (лісонасадженнями, шляхами, парканами, огорожами, обвалочними ровами), тому по бажанню користувача межові знаки в натурі не встановлювалися.

При встановленні в натурі (на місцевості) меж земельних ділянок державного підприємства межі суміжних земельних ділянок не порушені і претензій від власників (користувачів) земельних ділянок щодо встановлення меж земельних ділянок в натурі (на місцевості) не заявлено.

Отже, за вказаних обставин пункт 3.4 Інструкції № 376 застосуванню не підлягає.

У свою чергу, ні статтю 34 Закону України від 7 липня 2011 року № 3613-VI «Про Державний земельний кадастр», ні Порядок ведення Державного земельного кадастру, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 17 жовтня 2012 року № 1051, не передбачено вимог щодо відстані між поворотними точками координат земельної ділянки.

Таким чином, суди попередніх інстанцій дійшли вірного висновку про відповідність кадастрових планів земельних ділянок вимогам статті 34 Закону

України «Про Державний земельний кадастр», тому державна реєстрація вказаних земельних ділянок здійснена відповідачем на законних підставах.

Детальніше з текстом постанови Верховного Суду від 20 березня 2024 року № 580/3029/20 можна ознайомитися за посиланням: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/117799505>.

2.6. Про процедуру погодження передачі єдиного (цілісного) майнового комплексу підприємства

Складовою частиною процедури передачі єдиного (цілісного) майнового комплексу є погодження такої передачі з підприємствами, за якими відповідні об'єкти державної власності закріплені на праві господарського відання (оперативного управління); виключення складають випадки знаходження підприємства на тимчасово окупованій території України або на території проведення антитерористичної операції; недотримання погоджувальної процедури свідчить про порушення встановленого законодавством порядку передачі об'єктів державної власності зі сфери управління одного державного органу до іншого, оскільки при цьому не враховуються інтереси підприємства як фактичного користувача такого майна.

26 березня 2024 року Верховний Суд у складі колегії суддів Касаційного адміністративного суду розглянув касаційні скарги Кабінету Міністрів України, Міністерства економіки України, Фонду державного майна України на рішення Дніпропетровського окружного адміністративного суду від 1 серпня 2023 року та постанову Третього апеляційного адміністративного суду від 15 листопада 2023 року у справі № 160/4801/23 за позовом ДП «Науково-виробнича дослідна агрофірма «Наукова» Національної академії аграрних наук України» до Кабінету Міністрів України, Міністерства економіки України, треті особи: Фонд державного майна України, Національна академія аграрних наук України, ТОВ «Реласія» про визнання протиправними дій Мінекономіки щодо підготовки та подання до Кабміну проєкту розпорядження в частині внесення до додатку 1 «Перелік єдиних майнових комплексів державних підприємств, установ, організацій, що передаються до сфери управління Фонду державного майна» ДП «НВДА «Наукова» і визнання протиправним та скасування вказаного розпорядження.

ОБСТАВИНИ СПРАВИ

Згідно з додатком 1 розпорядження Кабінету Міністрів України 10 січня 2023 року № 37-р «Деякі питання управління об'єктами державної власності» ДП «НВДА «Наукова» включено до переліку єдиних майнових комплексів державних підприємств, установ, організацій, що передаються із сфери управління НААН України до сфери управління Фонду державного майна України. Позивач вважав, що підготовка та прийняття розпорядження відбулись з порушенням законодавчо визначеної процедури передачі єдиного майнового комплексу з причин того, що ініціатором передачі не погоджено пропозицію щодо передачі єдиного майнового

комплексу з ДП «НВДА «Наукова», а Мінекономіки, в свою чергу, за відсутності такого погодження не мало права готувати та подавати проект відповідного розпорядження до Кабміну.

Рішенням окружного адміністративного суду, залишеним без змін постановою апеляційного адміністративного суду, позов задоволено. Суди попередніх інстанцій дійшли висновків, що підготовка та подання Мінекономіки до Кабінету Міністрів України проекту спірного розпорядження та подальше погодження та видання такого розпорядження свідчить про те, що має місце невиконання органами виконавчої влади України своїх зобов'язань перед позивачем через допущені порушення законодавчо визначеної процедури передачі єдиного майнового комплексу за відсутності погодження проекту з ДП «НВДА «Наукова», та, як наслідок, порушення вимог принципу правової визначеності в прояві такого елемента, як принцип «належного урядування» (встановлення процедури та її дотримання), який за європейськими стандартами частково співпадає з принципом законності (чіткість і передбачуваність закону, вимоги до «якості» закону).

Верховний Суд залишив касаційну скаргу без задоволення, а рішення судів попередніх інстанцій – без змін.

ОЦІНКА СУДУ

Аналізуючи норми абзацу першого підпункту «а» пункту 2, підпункту «а» пункту 4, абзацу п'ятого пункту 5, абзацу четвертого пункту 6 Положення про порядок передачі об'єктів права державної власності, затвердженого постановою Кабміну від 21 вересня 1998 року № 1482 (далі - Положення № 1482), Верховний Суд зазначив, що наведені положення у сукупності свідчать про те, що вимога стосовно необхідності погодження передачі об'єктів державної власності з підприємством ставиться у залежність від таких умов: якщо передача здійснюється за рішенням Кабміну; якщо відповідний об'єкт закріплений за підприємством на праві господарського відання (оперативного управління); якщо таке підприємство не перебуває на тимчасово окупованій території України або на території проведення антитерористичної операції.

При цьому абзац п'ятий 5 Положення № 1482 не уточнює вид державного майна, передача якого потребує погодження з підприємством, за яким таке майно закріплене на праві господарського відання (оперативного управління), а також не вказує на виключення що свідчить про те, що поняття «майно», застосоване у вказаній нормі, включає усі види майна, у тому числі й ті об'єкти державної власності, що визначені підпунктом «а» пункту 2 Положення № 1482 - єдині (цілісні) майнові комплекси підприємств, установ, організацій, їх структурних підрозділів.

Верховний Суд вирішив за необхідне викласти правовий висновок щодо порядку застосування статті 1 Закону України від 3 березня 1998 року № 147/98-ВР «Про передачу об'єктів права державної та комунальної власності» та пунктів 1-5 Положення № 1482 в аспекті необхідності погодження з підприємством передачі єдиного (цілісного) майнового комплексу, який закріплений за таким підприємством на праві господарського відання (оперативного управління): складовою частиною процедури передачі єдиного (цілісного) майнового комплексу є погодження такої

передачі з підприємствами, за якими відповідні об'єкти державної власності закріплені на праві господарського відання (оперативного управління); виключення складають випадки знаходження підприємства на тимчасово окупованій території України або на території проведення антитерористичної операції; недотримання погоджувальної процедури свідчить про порушення встановленого законодавством порядку передачі об'єктів державної власності зі сфери управління одного державного органу до іншого, оскільки при цьому не враховуються інтереси підприємства як фактичного користувача такого майна.

Детальніше з текстом постанови Верховного Суду від 26 березня 2024 року № 160/4801/23 можна ознайомитися за посиланням: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/117957753>

III. Справи, розглянуті судовою палатою з розгляду справ щодо виборчого процесу та референдуму, а також захисту політичних прав громадян

3.1. Про строк звільнення після подання працівником заяви про звільнення із займаної посади

Аналіз частин першої-другої статті 38 КЗпП України дає підстави для висновку, що сторони трудового договору вправі домовитися про будь-який строк звільнення після подання працівником заяви про це в межах двотижневого строку. За наявності домовленості працівника можна звільнити навіть у день подачі заяви про звільнення. Таким чином, роботодавець вправі звільнити працівника із займаної посади на його прохання раніше двотижневого строку, без зазначення причин, але із зазначенням дати звільнення. При цьому особа підлягає звільненню у випадку коли на його місце запрошено іншого працівника, якому відповідно до законодавства не може бути відмовлено в укладенні трудового договору.

06 березня 2024 року Верховний Суд у складі колегії суддів Касаційного адміністративного суду розглянув касаційні скарги Київської обласної прокуратури та Офісу Генерального прокурора особи на рішення Львівського окружного адміністративного суду від 21 березня 2023 року та постанову Восьмого апеляційного адміністративного суду від 23 травня 2023 року у справі № 380/16801/22 за позовом до Офісу Генерального прокурора, Київської обласної прокуратури про визнання протиправним та скасування наказу.

ОБСТАВИНИ СПРАВИ

Суть спору полягала у протиправності наказу Офісу Генерального прокурора від 17 жовтня 2022 року про звільнення позивача з посади першого заступника керівника Київської обласної прокуратури на підставі пункту 1 частини першої статті 41 Закону України від 14 жовтня 2014 № 1697-VII «Про прокуратуру». Позивач вказав на безпідставність дострокового припинення повноважень на адміністративній посаді з огляду на відсутність дати бажаного звільнення з адміністративної посади в тексті заяви.

Судами попередніх інстанцій позов задоволено. Задовольняючи позовні вимоги суди виходили з того, що відповідачі належними та допустимими доказами не довели факту подання позивачем заяви про звільнення за власним бажанням із зазначенням дати такого звільнення та не спростували твердження останнього про подання ним цієї заяви без дійсного наміру достроково припинити повноваження на адміністративній посаді, а відтак дійшли висновку про неправомірність оскаржуваного наказу.

Верховний Суд касаційні скарги задовольнив, скасував рішення судів попередніх інстанцій та ухвалив нове, яким у задоволенні позову відмовив.

ОЦІНКА СУДУ

Предметом спору у цій справі був наказ в.о. Генерального прокурора, яким звільнено позивача з посади першого заступника керівника Київської обласної прокуратури за пунктом 1 частин першої статті 41 Закону № 1697-VII, тобто з адміністративної посади, що, не припиняє повноважень прокурора.

З аналізу частин першої-другої статті 38 КЗпП України висновується, що сторони трудового договору вправі домовитися про будь-який строк звільнення після подання працівником заяви про це в межах двотижневого строку. За наявності домовленості працівника можна звільнити навіть у день подачі заяви про звільнення. Таким чином, роботодавець вправі звільнити працівника із займаної посади на його прохання раніше двотижневого строку, без зазначення причин, але із зазначенням дати звільнення.

При цьому особа підлягає звільненню у випадку коли на його місце запрошено іншого працівника, якому відповідно до законодавства не може бути відмовлено в укладенні трудового договору.

Отже, доводи особи про те, що роботодавець мав звільнити його лише після завершення двотижневого строку, передбаченого частиною першою статтею 38 КЗпП України, є безпідставними, оскільки вказаний строк, насамперед, спрямований на захист роботодавця від раптового звільнення працівника, а не додатковим часом для працівника для обдумування свого рішення про звільнення з роботи.

Можливість відкликання працівником поданої ним заяви про звільнення протягом двотижневого строку, передбаченого статтею 38 КЗпП України для попередження роботодавця про своє звільнення (у випадку, якщо сторони не узгодили інший строк для звільнення), є додатковим механізмом, який захищає інтереси обох сторін щодо продовження трудових правовідносин, у разі зміни обставин, які слугували передумовою для припинення трудового договору.

При цьому, за домовленості сторін, яка відображається в заяві працівника у вигляді бажаної дати звільнення з роботи, яка підписана роботодавцем і погоджена в установленому законом порядку, звільнення працівника може бути здійснено раніше в межах визначеного статтею 38 КЗпП України двотижневого строку.

Як вбачається з обставин цієї справи, підставою видання спірного у цій справі наказу слугувала заява позивача від 12 жовтня 2022 року про звільнення його із займаної адміністративної посади за власним бажанням та клопотання в.о. керівника Київської обласної прокуратури від 12 жовтня 2022 року.

З аналізу статті 41 Закону № 1697-VII висновується, що законодавець у вказаній правовій нормі визначив чіткі гарантії держави в правовому захисті прокурора від незаконного звільнення після звільнення прокурора з адміністративної посади або припинення його повноважень на цій посаді.

В контексті спірних правовідносин, після припинення повноважень позивача на адміністративній посаді, до нього мають бути застосовані вказані гарантії, тобто умови, за яких приймається рішення про призначення на посаду.

Такими гарантіями є призначення прокурора на одну з вакантних посад у цьому ж органі прокуратури у визначений термін - не пізніше одного місяця. Або ж переведення прокурора, у разі відсутності вакантних посад, на посаду до іншого органу прокуратури того ж або нижчого рівня, і тільки у разі його письмової згоди на таке переведення, також не пізніше одного місяця.

Згідно з наказом в.о. керівника Київської обласної прокуратури від 18 листопада 2022 року позивач призначений на посаду прокурора відділу протидії злочинам, вчиненим в умовах збройного конфлікту Київської обласної прокуратури.

Водночас автор відзиву вказав на протиправність призначення позивача на посаду після його звільнення з адміністративної посади, адже законодавцем вживано у такому випадку конструкцію "переведення на посаду".

Верховний Суд вказав, що правовий аналіз норми частини п'ятою статті 41 Закону № 1697-VII свідчить, що у разі наявності вакантних посад у цьому ж органі прокуратури прокурор після його звільнення прокурора з адміністративної посади або припинення його повноважень на цій посаді - призначається на одну з вакантних посад у цьому ж органі прокуратури. У разі ж відсутності вакантних посад у цьому органі прокуратури - прокурор переводиться на посаду до іншого органу прокуратури того ж або нижчого рівня. Водночас таке переведення відбувається лише за письмовою згодою прокурора.

Отже, призначення позивача згідно з наказом в.о. керівника Київської обласної прокуратури від 18 листопада 2022 року на посаду прокурора відділу протидії злочинам, вчиненим в умовах збройного конфлікту Київської обласної прокуратури узгоджується з частиною п'ятою статті 41 Закону № 1697-VII, що свідчить про дотримання гарантії держави в правовому захисті прокурора після звільнення прокурора з адміністративної посади.

Детальніше з текстом постанови Верховного Суду від 06 березня 2024 року у справі №380/16801/22 можна ознайомитися за посиланням: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/117514439>.

3.2. Про довідку, що підтверджує участь військовослужбовця у бойових діях чи прирівняних до них заходах

Підтвердженням безпосередньої участі відряджених військовослужбовців у бойових діях або заходах є довідка керівника органу військового управління, штабу угруповання військ (сил), штабу тактичної групи, до яких для виконання завдань відряджений військовослужбовець, за зміст яких відповідальність несе уповноважений командир (начальник), який видав відповідну довідку.

Якщо відрядженому військовослужбовцю видано довідку про підтвердження його участі у бойових діях або заходах, зміст та форма якої відповідають додаткам № 1, 2 окремого доручення, підписану уповноваженим командиром (начальником), то презюмується, що цей командир (начальник) перевірів та підтвердив наявність документального підтвердження безпосередньої участі військовослужбовців у бойових діях або заходах, визначених пунктом 3 окремого доручення, на підставі якого визначив терміни безпосередньої участі кожного конкретного відрядженого військовослужбовця у бойових діях або заходах у відповідності до повноважень, наданих йому абзацом 3 пункту 3 та абзацом 4 пункту 4 окремого доручення від 23 червня 2022 року № 912/з/29. Зміст цих документів може ставитися під сумнів лише за наявності доказів недобросовісного чи зловмисного спотворення фіксації реальної участі конкретного військовослужбовця у бойових діях чи відповідних заходах. Іншим випадком необхідності пошуку доказів участі військовослужбовця у бойових діях чи відповідних заходах може бути ситуація втрати (знищення) документів військової частини (підрозділу) в умовах бойових дій, засвідчена відповідними документами.

21 березня 2024 року Верховний Суд у складі колегії суддів Касаційного адміністративного суду розглянув касаційну скаргу військової частини на рішення Хмельницького окружного адміністративного суду від 20 червня 2023 року та постанову Сьомого апеляційного адміністративного суду від 19 вересня 2023 року у справі № 560/3159/23 за позовом особи до військової частини про визнання протиправною бездіяльність щодо неповного нарахування та невиплати додаткової винагороди; зобов'язання видати наказ про дорахування додаткової винагороди.

ОБСТАВИНИ СПРАВИ

Позивач призваний з 24 лютого 2022 року на військову службу під час мобілізації, яку проходить у військовій частині та відповідно до довідок, приймав безпосередню участь у бойових діях та забезпеченні здійсненні заходів з національної безпеки і оборони, відсічі і стримування збройної агресії, виконання бойових (спеціальних) завдань із всебічного забезпечення безпосередньо в районі ведення бойових дій. Однак, винагорода у збільшеному розмірі пропорційно часу участі у таких діях позивачу не виплачувалася.

Рішенням суду першої інстанції, залишеним без змін постановою апеляційного суду, позов задоволено частково. Суди попередніх інстанцій дійшли висновку, що на період дії воєнного стану позивач має право на збільшену додаткову винагороду, передбачену Постановою Кабінету Міністрів України від 28 лютого 2022 року № 168 «Питання деяких виплат військовослужбовцям, особам рядового і начальницького складу, поліцейським та їх сім'ям під час дії воєнного стану» (далі - Постанова № 168), як військовослужбовець, який приймав безпосередню участь у бойових діях та забезпеченні здійснення заходів з національної безпеки і оборони, відсічі і стримування збройної агресії, виконання бойових (спеціальних) завдань із всебічного забезпечення безпосередньо в районі ведення бойових дій, що підтверджується виданими військовою частиною довідками.

Верховний Суд касаційну скаргу залишив без задоволення, рішення судів попередніх інстанцій – без змін.

ОЦІНКА СУДУ

У Постанові Кабінету Міністрів України від 28 лютого 2022 року № 168 «Питання деяких виплат військовослужбовцям, особам рядового і начальницького складу, поліцейським та їх сім'ям під час дії воєнного стану» визначено перелік військовослужбовців за видами військових формувань, на яких поширено дію цієї постанови, та розмір додаткової винагороди.

Наказом Міністра оборони України від 01 квітня 2022 року № 98, внесено зміни до Порядку № 260 (Порядок виплати грошового забезпечення військовослужбовцям Збройних Сил України та деяким іншим особам, затверджений наказом Міністра оборони України від 07 червня 2018 року № 260) шляхом доповнення розділу I пунктом 17, відповідно до якого на період дії воєнного стану виплата грошового забезпечення особам офіцерського, старшинського, сержантського та рядового складу може встановлюватися за окремим рішенням Міністра оборони України.

З метою врегулювання виплати військовослужбовцям Збройних Сил України додаткової винагороди, Міністр оборони України видав директиви від 07 березня 2022 року № 248/1217, від 25 березня 2022 року № 248/1298, від 18 квітня 2022 року № 248/1529, доведені до кожної окремої військової частини (установи) телеграмами (діяли до 01 червня 2022 року), окреме доручення від 23 червня 2022 року № 912/з/29.

В окремому дорученні від 23 червня 2022 року № 912/з/29, Міністр оборони України визначив, що необхідно розуміти під терміном "безпосередня участь військовослужбовця у бойових діях або забезпеченні здійснення заходів з національної безпеки і оборони, відсічі і стримування збройної агресії в період здійснення зазначених заходів" (далі - бойові дії або заходи), до складу якого, серед іншого, змістовно включено виконання військовослужбовцем бойових (спеціальних) завдань із всебічного забезпечення створених (діючих) угруповань військ (сил) Сил оборони держави безпосередньо в районі ведення бойових дій згідно з бойовими розпорядженнями.

Проаналізувавши положення наведеного доручення, можна дійти висновку, що підтвердженням безпосередньої участі відряджених військовослужбовців у бойових діях або заходах є довідка керівника органу військового управління, штабу угруповання військ (сил), штабу тактичної групи, до яких для виконання завдань відряджений військовослужбовець.

За зміст таких довідок відповідальність несе уповноважений командир (начальник), який видав відповідну довідку. Тож, якщо відрядженому військовослужбовцю видано довідку про підтвердження його участі у бойових діях або заходах, зміст та форма якої відповідають додаткам № 1, 2 окремого доручення, підписану уповноваженим командиром (начальником), то презюмується, що цей командир (начальник) перевірів та підтвердив наявність документального підтвердження безпосередньої участі військовослужбовців у бойових діях або заходах, визначених пунктом 3 вищевказаного окремого доручення, на підставі якого визначив терміни безпосередньої участі кожного конкретного відрядженого військовослужбовця у бойових діях або заходах

у відповідності до повноважень, наданих йому абзацом 3 пункту 3 та абзацом 4 пункту 4 окремого доручення від 23 червня 2022 року № 912/з/29.

Зміст цих документів може ставитися під сумнів лише за наявності доказів недобросовісного чи зловмисного спотворення фіксації реальної участі конкретного військовослужбовця у бойових діях чи відповідних заходах. Іншим випадком необхідності пошуку доказів участі військовослужбовця у бойових діях чи відповідних заходах може бути ситуація втрати (знищення) документів військової частини (підрозділу) в умовах бойових дій, засвідчена відповідними документами.

Верховний Суд вказав, що суди попередніх інстанцій дійшли правильних висновків про відповідність окреслених довідок за своїм змістом додаткам № 1, 2 окремого доручення № 912/з/29, а це у свою чергу свідчить про належність таких доказів щодо підтвердження наявності права у позивача на виплату додаткової винагороди у відповідному розмірі

При цьому, суд апеляційної інстанції обґрунтовано зазначив, що порушення порядку передання документів, рапортів та іншої інформації між військовими частинами щодо безпосередньої участі позивача у забезпеченні бойових дій по забезпеченню заходів з національної безпеки і оборони, відсічі і стримування збройної агресії, не свідчить про відсутність права у позивача на таку винагороду.

Детальніше з текстом постанови Верховного Суду від 21 березня 2024 року у справі № 560/3159/23 можна ознайомитися за посиланням: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/117858824>.

Огляд судової практики Касаційного адміністративного суду у складі Верховного Суду (актуальна практика) за березень 2024 року / Упоряд.: управління аналітичної та правової роботи Касаційного адміністративного суду департаменту аналітичної та правової роботи Апарату Верховного Суду; управління забезпечення роботи судової палати з розгляду справ щодо податків, зборів та інших обов'язкових платежів секретаріату Касаційного адміністративного суду Апарату Верховного Суду. Київ, 2024. – 28 с.

Застереження: видання містить короткий огляд деяких судових рішень. У кожному з них викладено лише основний висновок щодо правового питання, яке виникло у справі. Для правильного розуміння висловленої в судовому рішенні правової позиції необхідно ознайомитися з його повним текстом, розміщеним у Єдиному державному реєстрі судових рішень.

Стежте за нами онлайн

 fb.com/supremecourt.ua

 t.me/supremecourtua

 @supremecourt_ua